

Motivarea hotărârii judecătorești și respectarea dreptului la un proces echitabil

Reasoning of the court decision and the respect for the right to a fair trial

Lect. univ. dr. **Dana Maria DIACONU***
Universitatea de Vest din Timișoara
Facultatea de Drept

Abstract

The paper analyzes the changes made to the Code of Criminal Procedure by Law no. 130 of May 12, 2021, as a result of the pronouncement of Decision no. 233 of April 7, 2021 of the Constitutional Court, to show that, even in the context of the amended regulation, which requires the drafting of the judgment prior to its pronouncement, the way in which the drafting of the judgment is regulated by the positive rules of procedure directly affects (even if more subtly) the very reasoning of the court decision and, implicitly, the substance of the right to a fair trial recognized by art. 21 para. (3) from the Romanian Constitution and art. 6 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

The deliberation and drafting of the decision, especially in the case of a court formed by several judges, are interdependent, and the decision is created (formed and finally formulated) progressively, through the discussions that the court members have during the deliberation and drafting, by integrating their points of view into a common point of view, or into a point of view that all judges can share. The code of procedure, which ensures the legality of a trial, cannot comply with the requirements of the right to a fair trial unless it contains legal rules that organize the deliberation in conjunction with the drafting of the judgment, meaning that the paper makes a proposal de lege ferenda of amendment of the criminal procedure code and shows that, for the same reasons, the amendment of the civil procedure code is also necessary.

Keywords: motivation; court decision; deliberation; drafting; fair trial.

Rezumat

Lucrarea analizează modificările aduse Codului de procedură penală prin Legea nr. 130 din 12 mai 2021, ca urmare a pronunțării Deciziei nr. 233 din 7 aprilie 2021 a Curții Constituționale, pentru a arata că, chiar și în contextul reglementării

---

* dana.diaconu@e-uvt.ro.

modificate, care impune redactarea hotărârii judecătorești anterior pronunțării acesteia, modul în care este reglementată redactarea hotărârii prin normele pozitive de procedură afectează direct (chiar dacă mai subtil) însăși motivarea hotărârii judecătorești și, implicit, substanța dreptului la un proces echitabil recunoscut de art. 21 alin. (3) din Constituția României și a art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Deliberarea și redactarea hotărârii, mai ales în cazul unui complet format din mai mulți judecători, sunt interdependente, iar decizia se creează (se formează și, în final, se formulează) progresiv, prin discuțiile pe care membrii completului le poartă pe parcursul deliberării și redactării, prin în integrarea punctelor lor de vedere într-un punct de vedere comun sau pe care toți membrii completului îl pot partaja. Codul de procedură, care asigură legalitatea unui proces, nu poate respecta exigențele dreptului la un proces echitabil decât dacă va conține reguli de drept care să organizeze deliberarea în co-relație cu redactarea hotărârii, sens în care lucrarea face o propunere de lege ferenda, de modificare a Codului de procedură penală și arată că, pentru aceleași rațiuni, este necesară și modificarea Codului de procedură civilă.

Cuvinte-cheie: *motivare, hotărâre judecătorească, deliberare, redactare, proces echitabil.*

Introducere. Un articol publicat în anul 2018¹ pare să fi fost avut în vedere de Curtea Constituțională la pronunțarea Deciziei nr. 233 din 7 aprilie 2021 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 400 alin. (1), ale art. 405 alin. (2) și (3) și ale art. 406 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală².

În articolul amintit, în rezumat, am arătat că, pentru a fi asigurate finalitatea motivării hotărârii judecătorești și dreptul la un proces echitabil, în sensul autonom al art. 6 paragraful 1 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, sunt necesare în dreptul românesc proceduri și reguli de bună practică care să oblige la motivarea hotărârii judecătorești printr-o deliberare colegială reală și într-un timp *anterior pronunțării hotărârii*. Acest mecanism este singurul care asigură că hotărârea conține cu adevărat considerentele sale, care sunt *logic antecedente și cronologic anterioare* soluției judecătorești, respectiv singurul care asigură că motivarea cerută de legiuitor nu se transfigurează în practica zilnică într-o

---

¹ D.-M. Diaconu, „Motivarea sau justificarea hotărârii judecătorești. Când trebuie motivată hotărârea judecătorească?”, articol publicat în Analele Universității de Vest din Timișoara- seria Drept, vol. 2/2018, p. 134-143.

² Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 508 din 17 mai 2021. Curtea constată explicit că „redactarea hotărârii judecătorești – motivarea în fapt și în drept a soluției – ulterior pronunțării acesteia, în termenul reglementat la art. 406 C. pr. pen. ori la o altă dată, plasată în timp după epuizarea termenului menționat anterior, constituie de fapt *justificarea [s.n. – D.D.]* soluției reținută în minută. Or, Curtea reține că dreptul la un proces echitabil, în sensul autonom al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, impune pronunțarea unei hotărâri motivate, iar nu justificarea ulterioară a soluției pronunțate” (paragraful 53 al Deciziei nr. 233/2021 a Curții Constituționale).

regretabilă justificare. În plus, *identificarea* considerentelor și *formularea* lor (ce împreună echivalează, în fapt, cu *redactarea* hotărârii) sunt *interdependente*, iar această punere în relație reclamă ca procedurile și regulile de bună practică să încurajeze membrii completului de judecată să transpună cazul dedus judecății într-o comunitate de înțelegere mediată de judecătorul redactor.

1. Modificarea Codului de procedură penală, ca urmare a pronunțării Deciziei nr. 233 din 7 aprilie 2021 a Curții Constituționale

Soluția în sine pronunțată de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 233 din 7 aprilie 2021 este salutară, Curtea constatând că dispozițiile art. 400 alin. (1), ale art. 405 alin. (3) și ale art. 406 alin. (1) și (2) din [Codul de procedură penală](#)³ sunt neconstituționale.

Urmare a pronunțării Deciziei nr. 233 din 7 aprilie 2021 a Curții Constituționale, intervenția legiuitorului asupra Codului de procedură penală prin Legea nr. 130 din 12 mai 2021 pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală⁴ a intervenit în termenul prevăzut de Constituție, dar poate (prea) prompt, anterior publicării *in extenso*, la 17 mai 2021, a deciziei mai sus amintite a Curții.

Cu toate modificările operate, apreciem că soluția legiuitorului reprezintă doar un progres parțial față de vechea reglementare. Actuala organizare procedurală a deliberării, redactării și pronunțării hotărârii penale este în opinia noastră, în continuare, incompatibilă cu ceea ce doctrina și jurisprudența constituțională și a Curții Europene a Drepturilor Omului apreciază că ar fi conținutul dreptului la un proces echitabil, exigență a art. 21 alin. (3) din Constituția României și a art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Astfel, marcăm drept pozitivă modificarea articolului 391 din Codul de procedură penală care prevede acum că deliberarea, redactarea și pronunțarea hotărârii se fac într-un termen de maximum 60 de zile de la închiderea dezbaterilor [alin. (1)], urmând ca la închiderea dezbaterilor, președintele completului să informeze părțile și persoana vătămată prezente asupra datei și modalității de pronunțare a hotărârii [alin. (2)]. Pentru situația în care instanța nu se încadrează în termenul de 30 de zile, aceasta poate amâna succesiv pronunțarea, fiecare amânare neputând depăși 30 de zile. În toate cazurile, deliberarea, redactarea și pronunțarea hotărârii nu pot avea loc mai târziu de 120 de zile de la închiderea dezbaterilor [alin. (3)].

---

³Art. 400 alin. (1) din Codul de procedură penală: „Rezultatul deliberării se consemnează într-o minută, care trebuie să aibă conținutul prevăzut pentru dispozitivul hotărârii.[...]”;

Art. 405 alin. (3) din Codul de procedură penală: „(2) La pronunțarea hotărârii părțile nu se citează. (3) Președintele completului pronunță minuta hotărârii.”;

Art. 406 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală: „(1) Hotărârea se redactează în cel mult 30 de zile de la pronunțare. (2) Hotărârea se redactează de unul dintre judecătorii care au participat la soluționarea cauzei, în cel mult 30 de zile de la pronunțare, și se semnează de toți membrii completului și de grefier”.

⁴ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 493 din 12 mai 2021.

Însă modificările aduse de legiuitor, chiar dacă iau în considerare problematica pusă în discuție de Decizia nr. 233 din 7 aprilie 2021 a Curții Constituționale și chiar dacă dispun cu caracter de noutate în legislația românească că hotărârea penală trebuie să fie redactată la momentul pronunțării în cazurile în care se pronunță o soluție care vizează fondul cauzei sau soarta unui proces penal, încă sunt afectate de vicii care fac ca, în continuare, procedura penală în vigoare să nu asigure finalitatea motivării hotărârii judecătorești și dreptul la un proces echitabil recunoscut art. 21 alin. (3) din Constituția României și a art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. Aceste vicii sunt mai subtile decât cele care afectau hotărârea prin motivarea ei ulterior pronunțării, dar sunt de aceeași natură. Prin alt canal, dar sub același aspect, normele pozitive de procedură penală afectează, de această dată prin modul în care reglementează *redactarea hotărârii*, substanța dreptului la un proces echitabil.

2. Situația în care instanța investită este formată din judecător unic

În cazul în care instanța investită este formată din judecător unic, modificările aduse Codului de procedură penală prin Legea nr. 130 din 12 mai 2021 schimbă într-adevăr substanțial (în raport cu vechea procedură) mecanismul deliberării, redactării și pronunțării hotărârii penale, întrucât judecătorul unic se vede în situația de a redacta (singur) hotărârea, ocazie cu care, inevitabil, va *formula*, atât considerentele, cât și dispozitivul hotărârii. Acest judecător nu are niciun motiv să acționeze paradoxal, adică să delibereze, să decidă soluția și doar ulterior să treacă la *punerea în formă* (scrisă) a considerentelor hotărârii, adică la redactarea hotărârii cerută de lege. În mod evident, judecătorul unic are ocazia să urmeze un parcurs firesc al silogismului judiciar, adică mai întâi identifică prin chiar formularea lor în scris, considerentele de fapt și de drept, ceea ce îi permite să creioneze un prim portret mental al hotărârii. Pe parcursul redactării hotărârii, procesul complex al *formulării*, al punerii în formă scrisă este o ocazie de reflecție, când sunt reperate argumente de doctrină și de jurisprudență favorabile, când sunt confirmate aspectele esențiale, (re)organizate argumentele. Această ocazie (inexistentă în vechea procedură) este aptă să nuanțeze și chiar să schimbe soluția avută în vedere *ab initio*. Deși nu avem încă⁵ o metodologie a „construcției hotărârii judecătorești”, cu siguranță eforturile judecătorului unic vor trece prin toate punctele necesare pentru identificarea convingerii proprii cu privire la starea de fapt și la dreptul aplicabil, respectiv pentru identificarea argumentelor concrete și reale, logic și cronologic anterioare, pentru o soluție legală și justă în speță.

Cu această ocazie, judecătorul unic va opera nu doar cu legea, ci și cu teorii sau concepțe juridice complexe, va asuma autoritatea anumitor raționamente juridice și principii de drept⁶, se va angaja în raționament din perspectiva propriei pregătiri juridice, cu o

---

⁵ O foarte mare atenție s-a dat problemei metodei de a obține o hotărâre judecătorească în secolele XVI și XVII, când juriștii culți țineau să aplice dreptului tehnica dialecticii, susținând că *metoda dialectică* este cea mai bună, întrucât pornește de la ceea ce este general către ce este particular. Jurisprudența astfel creată era denumită „jurisprudența cultă” (cf. E. Garin, *L'educatione in Europa 1499-1600*, La Terza, Bari, 1958, p. 197; în același sens, a se vedea R.M. Blake, C.J. Ducasse, E.H. Madden, *Theories of Scientific Method: The Renaissance Through the Nineteenth Century*, University of Washington Press, Seattle, 1960, p. 134).

⁶ Enrico Pattaro subliniază „intrarea sub autoritate” a unor achiziții ale rațiunii, respectiv aportul școlii dreptului natural la codificarea principiilor dreptului (cf. E. Pattaro, *Introduzione al corso di filosofia del diritto*,

anumită viziune generală asupra dreptului, societății, persoanelor și omului, precum și din perspectiva unui anumit rol pe care consideră că îl are ca judecător. Nu în ultimul rând, astfel cum arată studii recente, va face foarte probabil și un raționament cu privire la considerente pe care nu are interes să le exhibe⁷. În universul lui deliberativ este doar el, cu vocea rațiunii sale. Nu trebuie să partajeze această deliberare cu nimeni. Prin urmare, dacă normele de procedură prevăd *redactarea* hotărârilor care dezleagă fondul cauzei (în cazurile în care se pronunță una dintre soluțiile prevăzute la art. 396 și 397 din [Codul de procedură penală](#)) și abia ulterior pronunțarea hotărârii, în mod necesar judecătorul unic va face firesc mai întâi efortul *formulării* hotărârii, identificând considerentele sale, pe măsura punerii progresive în formă (scrisă) a hotărârii. De aceea, modul deficitar în care actuala procedură reglementează redactarea hotărârii nu afectează acest tip de soluții, date de judecătorul unic.

3. Situația în care instanța investită este un complet format din mai mulți judecători

În cazul în care însă instanța investită este un complet format din mai mulți judecători, modificările aduse Codului de procedură penală prin Legea nr. 130 din 12 mai 2021 sunt insuficiente pentru a schimba substanțial (în raport cu vechea procedură) mecanismul deliberării, redactării și pronunțării hotărârii penale. Procedura penală în vigoare continuă să nu asigure finalitatea motivării hotărârii judecătorești și dreptul la un proces echitabil recunoscut art. 21 alin. (3) din Constituția României și a art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Procedura modificată prevede că hotărârile prin care este soluționat fondul cauzei se redactează, după deliberare, *de membrii completului de judecată care au participat la soluționarea cauzei* și se semnează de toți membrii completului și de grefier⁸.

Câtă vreme prin nicio regulă de procedură, nici măcar prin norme secundare, nu este reglementată *normativ* o metodă concretă de lucru pentru ca un complet colegial să redacteze o hotărâre, textul normativ cuprins în art. 406 alin. (2) din [Codul de procedură penală](#) poate fi aplicat în practica curentă de către membrii unui complet *în orice modalitate*. Este foarte posibil ca, după deliberare, doar *unul dintre membrii* completului de judecată care au participat la soluționarea cauzei să redacteze hotărârea, iar ceilalți să facă observații, sau, poate, doar să semneze hotărârea. Or, nu acesta este scopul unei reglementări procedurale,

---

Clueb Bologna, 1986, vol. II, p. 40). Or, judecătorii asumă mai mult sau mai puțin autoritatea unor principii ale dreptului, sesizând fiecare în mod diferit distanța dintre a folosi/evita o asemenea achiziție a rațiunii, larg acceptată și a folosi/evita o dispoziție a dreptului pozitiv.

⁷ Mathilde Cohen, „When Judges Have Reasons Not to Give Reasons – A Comparative Law Approach”, ianuarie 2015, https://www.researchgate.net/publication/328686878_When_Judges_Have_Reasons_Not_to_Give_Reasons_-_A_Comparative_Law_Approach, p. 483-571.

⁸ Art. 406 din Codul de procedură penală: Redactarea și semnarea hotărârii

(1) Hotărârea trebuie să fie redactată la momentul pronunțării în cazurile în care se pronunță una dintre soluțiile prevăzute la art. 396 și 397.

(2) Hotărârea prevăzută la alin. (1) *se redactează de membrii completului de judecată care au participat la soluționarea cauzei [s. n.- D. D.] și se semnează de toți membrii completului și de grefier*. În caz de împiedicare a grefierului, hotărârea se semnează de grefierul-șef, făcându-se mențiune pe hotărâre despre cauza care a determinat împiedicarea [...]

care trebuie să înlăture arbitrariul și să fie de referință, mai ales în cazurile dificile, cu privire la conduita de urmat de către toți membrii completului de judecată.

Actuala reglementare scapă din vedere că *identificarea* considerentelor și a soluției și *formularea* lor (ceea ce echivalează în fapt cu *deliberarea* și *redactarea* hotărârii) sunt interdependente. Astfel cum am arătat⁹, o deliberare reală presupune identificarea de către toți judecătorii completului de judecată, nu doar a soluției, ci mai întâi a tuturor considerentelor, motive de fapt și de drept și nu poate fi independentă de redactarea efectivă a hotărârii.

Membrii completului de judecată, deși separat sunt personalități cu viziuni panoramice, asumate, asupra dreptului și cu receptări particulare ale speței, reprezintă împreună o *comunitate de înțelegere*, care poate lua decizii comune. Modalitatea practică în care se deliberează în scopul luării unei decizii comune este un subiect extrem de vast și de complex¹⁰. În teoria dreptului au fost avansate variante comprehensive diverse. Pentru Aristotel, spre exemplu, dreptatea *in actu* se realizează printr-o judecată *kata ton orton logon*¹¹, printr-o aplicarea adecvată a legii ce implică o cântărire a situațiilor de către judecători. Actul de dreptate este întotdeauna „o justă măsură”, care poate fi găsită numai de către cei care dețin în suflet *virtutea dreptății*, înțeleasă ca o virtute civică, un *habitus* al traiului în comun, dar pe care nu îl au decât judecătorii și legiuitorii, categorii de oameni care trăiesc pentru a acționa pentru binele celorlalți, iar nu pentru propriul bine, ca ceilalți oameni. Mai mulți judecători pot lua o singură decizie, prin compromis¹², întrucât partajează aceeași dispoziție de a găsi justa măsură, aceeași virtute a dreptății.

Alți autori merg dincolo de soluția oferită de compromis. Cea mai cunoscută teorie aparține lui John Rawls care arată că, atunci când trebuie luată o decizie în comun, simplul compromis nu implică nicio azeziune la principiile justiției, ci doar un calcul strategic, în timp

---

⁹ D.-M. Diaconu, *op. cit.*, p. 140.

¹⁰ În lucrarea noastră oferim un exemplu de metodologie a lucrărilor completului, conform cu care judecătorul însărcinat cu redactarea hotărârii trebuie să înțeleagă punctele de vedere ale tuturor judecătorilor (într-un prim moment al deliberării), să redacteze o primă variantă a hotărârii, să comunice această variantă fiecărui membru al completului, să discute această variantă (într-un al doilea moment al deliberării) cu toți membrii completului prezenți, pentru înlăturarea argumentelor slabe, nerelevante, inacceptabile, nerezonabile, neîntemeiate, neadaptate, subsidiare, inferioare, superflue, până când toți judecătorii completului își regăsesc gândirea reprezentată de exprimarea judecătorului-redactor sau apreciază că trebuie să exprime opinii separate sau concurente (*ibidem*, p. 140).

¹¹ „În toate dispozițiile habituale despre care am vorbit există, ca și în alte domenii, un anumit scop în funcție de care omul ce deține regula își reglează eforturile, sporindu-le sau diminuându-le. Și mai există, de asemenea, un principiu de determinare a liniilor de mijloc, pe care le considerăm o stare intermediară între exces și insuficiență, ele fiind conforme cu regula dreaptă”. (Aristotel, *Etica Nicomahică*, Editura Iri, București, 1998, 1138 b 21-25); „Să luăm ca principiu faptul îndeobște admis că trebuie să acționăm în conformitate cu regula dreaptă”. (Aristotel, *op. cit.*, 1103 b 30).

¹² Observând „gustul pronunțat al lui Aristotel pentru compromisuri”, unul dintre cei mai mari comentatori ai lui Aristotel, Theodor Gomperz, remarcă o idee subiacentă a eticii aristotelice, anume că în viziunea Stagiritului sufletul oricărei politici practice este compromisul – cf. Th. Gomperz, *Les penseurs de la Grece. Histoire de la philosophie antique*, vol. III, Libraires Payot et Félix Alcan, Paris, 1910, p. 429.

ce consensul (*overlapping consensus*) are vocația de a conduce la dezvoltări mai substanțiale decât *compromisul*, cerând decidenților ca fiecare să găsească în contextul propriu, în „forma sa de viață”, resortul pentru loialitatea față de principiile justiției, care depășesc legăturile cu o problemă particulară¹³.

Pentru Habermas *discuția* în sine este importantă, contează intenția participanților la discuție și, mai ales, aspect important pentru analiza noastră, dacă sunt stabilite condiții pragmatice ale comunicării și dacă participanții respectă *în mod efectiv* constrângerile mediului lingvistic și argumentativ în care „se angajează”¹⁴. Constrângerile au o influență decisivă cu privire la evoluția discuției despre soluția corectă, afectând-o cu ceea ce Habermas numește potențialul universalității. Aceasta nu înseamnă că, încetul cu încetul, concepțiile particulare despre bine se nivelează și se pierd (cum consideră, spre exemplu, Aristotel) în fața binelui rațional. Habermas pune în lumină potențialul *integrativ* al argumentării ca activitate discursivă, potențialul integrativ al discuției, condiționat de prezumțiile pragmatice universale ale comunicării. Discursul este cel care transformă, integrează fără să „asimileze” diferitele teorii particulare, permițând astfel degajarea soluției „rezonabile”, fundamentate pe forța celui mai bun argument.

Variantele comprehensive expuse succint mai sus indică (măcar) un singur lucru: luarea deciziilor în comun implică elemente etice, profesionale, perspective generale, dar mai ales *organizarea ocaziei* de a fi luate hotărâri în comun. Ceea ce numim aici „ocazia” este, în mod evident, dialogul, argumentarea, discuția care au un set prestabilit de convenții/reguli de purtare a discuției. Așa cum observă Habermas, pentru ca discuția să fructifice potențialul *integrativ* al argumentării, trebuie avută în vedere o anumită pragmatică a discursului, trebuie stabilit de la început un set de constrângeri pentru a putea purta discuția comună.

Or, revenind la problema noastră, regulile juridice de procedură sunt cele mai în măsură să stabilească asemenea jaloane ale comunicării care se stabilește între membrii completului de judecată în faza deliberării și a redactării hotărârii. Aceste reguli sunt necesare, fără ele nu are loc o discuție cu potențial integrativ, adică o discuție care să poată conduce la o soluție cu adevărat comună.

Simpla regulă că deliberarea și redactarea trebuie realizate în comun și anterior pronunțării, fără detalierea conduitelor concrete pe care trebuie să le aibă membrii completului de judecată, nu este suficientă pentru ca judecătorii completului să formeze *o comunitate de înțelegere*, care poate lua în mod efectiv decizii în comun, în baza unor considerente asumate de toți membrii completului.

În aprecierea noastră, deliberarea și redactarea hotărârii sunt *interdependente*, iar decizia se creează (se formează și, în final, se *formulează*) progresiv, prin discuțiile pe care membrii completului le poartă pe parcursul deliberării și redactării. Codul de procedură, care asigură legalitatea unui proces, nu poate respecta exigențele dreptului la un proces echitabil decât dacă va conține reguli de drept care să organizeze deliberarea, conduita tuturor

---

¹³ J. Rawls, *A Theory of Justice*, Oxford University Press, 1971, p. 178 și urm.

¹⁴ J. Habermas, *Droit et démocratie*, Gallimard, Paris, 1997, p. 76.

membrilor completului în ipoteza unei deliberări comune, în co-relație cu *redactarea hotărârii*¹⁵, sens în care facem o propunere *de lege ferenda*, de modificare a Codului de procedură penală. Numai în acest fel este asigurată procedural *identificarea și formularea* considerentelor hotărârii, de către toți membrii completului, anterior identificării soluției propriu-zise de către toți membrii completului. Decizia nr. 233/2021 a Curții Constituționale expune pe larg exigențele art. 21 alin. (3) din Constituția României și ale art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, inclusiv o analiză de drept comparat, însă nu este în competența Curții să modifice legislația.

4. Situația în care rezultatul deliberării se consemnează într-o minută, conform prevederilor art. 400 alin. (1) și (2) și art. 406 alin. (1)-(3) C. pr. pen.

Pentru situația în care rezultatul deliberării se consemnează într-o minută, conform prevederilor art. 400 alin. (1) și (2) și art. 406 alin. (1)-(3)¹⁶ C. pr. pen., prevederile procedurale permit redactarea hotărârii doar de președinte sau de către alt membru al completului de judecată desemnat de președinte, ceea ce face evident faptul că motivarea hotărârii, chiar dacă este anterioară pronunțării minutei, aparține prin normă juridică expresă doar unui singur judecător al completului. Acest aspect permite punerea la îndoială a modului în care se realizează deliberarea în aceste situații și chiar a existenței reale a unei motivări anterioare pronunțării.

Situația în care rezultatul deliberării se consemnează într-o minută, conform prevederilor art. 400 alin. (1) și (2) și art. 406 alin. (1)-(3)¹⁷ C. pr. pen. rămâne, fără nicio justificare,

---

¹⁵ Desigur, nimic nu exclude formalizarea (și a) unor reguli de bune practici ale magistraților, care să stabilească cum sunt exercitate rolurile și ce model de lucru al completului de judecată este mai adecvat pentru a realiza o deliberare reală și o redactare în comun a hotărârii.

¹⁶ Art. 400 din Codul de procedură penală:

(1) În afara cazurilor în care sunt aplicabile dispozițiile art. 406 alin. (1), rezultatul deliberării instanței sau, după caz, judecătorului, indiferent de funcția judiciară pe care o exercită, se consemnează într-o minută, care trebuie să aibă conținutul prevăzut pentru dispozitivul hotărârii.

(2) Minuta se semnează de membrii completului de judecată.

„Art. 406 din Codul de procedură penală: Redactarea și semnarea hotărârii

(1) Hotărârea trebuie să fie redactată la momentul pronunțării în cazurile în care se pronunță una dintre soluțiile prevăzute la art. 396 și 397.

(2) Hotărârea prevăzută la alin. (1) se redactează de membrii completului de judecată care au participat la soluționarea cauzei și se semnează de toți membrii completului și de grefier. În caz de împiedicare a grefierului, hotărârea se semnează de grefierul-șef, făcându-se mențiune pe hotărâre despre cauza care a determinat împiedicarea.

(3) În cazurile în care rezultatul deliberării se consemnează într-o minută, hotărârea se redactează de președinte sau de către alt membru al completului de judecată desemnat de președinte în termen de cel mult 30 de zile de la pronunțarea minutei și se semnează de toți membrii completului de judecată și de grefier. Dispozitivul hotărârii trebuie să fie conform cu minuta.[...]

¹⁷ Art. 400 din Codul de procedură penală:

sub un mare semn de întrebare, întrucât hotărârile prin care nu se pronunță una dintre soluțiile prevăzute la art. 396 și 397 C. pr. pen. nu sunt excluse de la cerința legală a motivării. În acest caz, este cel mai evident că modificările aduse Codului de procedură penală prin Legea nr. 130 din 12 mai 2021 nu schimbă deloc (în raport cu vechea procedură) mecanismul deliberării, redactării și pronunțării hotărârii penale, iar dreptul la un proces echitabil este afectat.

5. Concluzii

Rămâne de chestionat motivul pentru care legiuitorul, confruntat cu Decizia nr. 233/2021 a Curții Constituționale decide să ofere soluții legislative (relativ) adaptate doar în zona formal obligatorie, adică doar soluții de modificare a prevederilor constatate neconstituționale ale Codului de procedură penală, fără să se preocupe de prevederi similare din Codul de procedură civilă, și ele incompatibile cu ceea ce doctrina și jurisprudența constituțională și a Curții Europene a Drepturilor Omului apreciază că ar fi conținutul dreptului la un proces echitabil, exigență a art. 21 alin. (3) din Constituția României și a art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale. În acest sens, doctrina de drept procesual civil susține ferm necesitatea modificării Codului de procedură civilă, în sensul de a fi asigurată motivarea și redactarea hotărârii civile, anterioară pronunțării acesteia¹⁸.

Am arătat în lucrarea noastră anterioară¹⁹ că, *de lege ferenda*, sunt necesare norme de drept și bune practici care să permită identificarea și formularea (redactarea) motivelor hotărârii judecătorești anterior pronunțării acesteia, întrucât conținutul dreptului la un proces echitabil este incompatibil cu identificarea considerentelor ulterior pronunțării hotărârii.

---

(1) În afara cazurilor în care sunt aplicabile dispozițiile art. 406 alin. (1), rezultatul deliberării instanței sau, după caz, judecătorului, indiferent de funcția judiciară pe care o exercită, se consemnează într-o minută, care trebuie să aibă conținutul prevăzut pentru dispozitivul hotărârii.

(2) Minuta se semnează de membrii completului de judecată.

„Art. 406 din Codul de procedură penală: Redactarea și semnarea hotărârii

(1) Hotărârea trebuie să fie redactată la momentul pronunțării în cazurile în care se pronunță una dintre soluțiile prevăzute la art. 396 și 397.

(2) Hotărârea prevăzută la alin. (1) se redactează de membrii completului de judecată care au participat la soluționarea cauzei și se semnează de toți membrii completului și de grefier. În caz de împiedicare a grefierului, hotărârea se semnează de grefierul-șef, făcându-se mențiune pe hotărâre despre cauza care a determinat împiedicarea.

(3) În cazurile în care rezultatul deliberării se consemnează într-o minută, hotărârea se redactează de președinte sau de către alt membru al completului de judecată desemnat de președinte în termen de cel mult 30 de zile de la pronunțarea minutei și se semnează de toți membrii completului de judecată și de grefier. Dispozitivul hotărârii trebuie să fie conform cu minuta.[...]

¹⁸ În acest sens, a se vedea C. Roșu, F. Popa, A. Speriusi-Vlad, C. Lungănașu, *Propuneri referitoare la soluționarea cu celeritate a procesului civil*, în *Dreptul nr. 4/2022*, p. 40-42; Gh.-L. Zidaru, P. Pop, *Drept procesual civil, Procedura în fața primei instanțe și în căile de atac*, Ed. Solomon, București, 2020.

¹⁹ v. nota 1.

Lucrarea de față semnalează că, mai mult decât atât, după analiza modificărilor aduse Codului de procedură penală prin Legea nr. 130 din 12 mai 2021, ca urmare a pronunțării Deciziei nr. 233 din 7 aprilie 2021 a Curții Constituționale, chiar și în contextul formalizării motivării hotărârii judecătorești anterior pronunțării acesteia, modul în care este reglementată *redactarea hotărârii* prin normele pozitive de procedură afectează direct (chiar dacă mai subtil) însăși motivarea hotărârii judecătorești și, implicit, din nou, substanța dreptului la un proces echitabil. Cu cât mai neclară, mai imprecisă sau mai puțin formalizată este implicarea tuturor membrilor completului în integrarea punctelor lor de vedere cu ocazia deliberării și a redactării hotărârii, cu atât mai improbabilă este obținerea unor reale considerente comune pentru hotărârea instanței. Consecutiv, cu atât mai evidentă este afectarea dreptului la un proces echitabil.

